

לא תתעלם!

מאת: שמואל קורנבליט

שליח בני עקיבא מרכזי לשעבר בארגוניטינה
כיום רכז פעילות מכללת הרצוג באמריקה הלטינית

פרשת כי תצא מלאה במצוות, לפי ספר החינוך יש בה לא פחות מ-74 מצוות, כלומר, בפרשתנו יש קצת יותר מ-12% מתרי"ג המצוות. חלק גדול מאותם מצוות עוסקות בחברה וביחס הנכון בין המרכיבים אותה. ננסה להתמקד על מספר נושאים בודדים מתוך הפרשה ולהבין מה התרומה של אותם נושאים לחיים המשותפים בתור חברה. פרק כ"ב מתחיל עם מצוות השבת אבדה ובו נאמר:

"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיק. ואם לא קרוב אחיק אליך ולא ידעתו, ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיק אתו והשבתו לו. וכן תעשה לחמלו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיק אשר תאבד ממנו ומצאתה, לא תוכל להתעלם. לא תראה את חמור אחיק או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם, הקם תקים עמו."

זה מאוד מעניין לראות שהתורה לא רק דורשת מאיתנו להשיב אבדות, אלא גם מצווה עלינו **לא להתעלם** מהם. יכולנו להתיר לעצמנו - ברור שלא אקח לעצמי את מה שמצאתי, אבל למה להתחיל להתעסק עם משהו שלא שייך לי ויגרום לי לטורח מיותר? אז התורה לא רק ששוללת מחשבה כזו אלא גם מחייבת לפתוח את ביתנו ולדאוג למה ששייך לאחרים עד שיבוא אחי וידרוש מה ששייך לו. אפשר לומר שזה בבחינת "שומר רכוש אחי אנוכי".

צריך לשים לב להבדלים שבין הפסוקים א' ו-ד'; בפסוק א' במדובר על מקרה שכנראה אף אחד חוץ ממני לא יודע על המפגש עם רכוש של אחרים, אז אני מצווה לא להתעלם ואפילו להתאמץ להחזיר. בפסוק ד' אני רואה ונראה על ידי אחרים וגם במקרה הזה אני מצווה לא להתעלם ולעזור, יחד עם מי שנמצא בצרה.

הכלי יקר מרחיב ומסביר לנו עד איפה מגיע חובתנו לגבי השבת האבדה:

"...ע"ז אמר לא תראה את שור אחיק או שיו נדחים, כשהם נדחים לגמרי, כגון טובעים בנהר וכיוצא בהם - והתעלמת מהם' צריך אתה לעשות את עצמך כלא רואה. אמנם 'השב'. רצה לומר, אם יש בהם כדי השבה, שאינן נדחים לגמרי אלא אפשר לך להשיב את נדחם, אז 'תשיבם לאחיק' - חייב אתה להשתדל לראותו כדי להצילו."

כל הרעיון כאן היא ערבות הדדית ולדאוג אחד לרכוש של האחר, גם כאשר אני איתו פנים אל פנים וגם כאשר אני יכול לעשות את עצמי כאילו לא רואה ולא מוצא שום דבר בסביבתי. לכל אחד מהאנשים בחברה יש תקופות שבהם הוא צריך את העזרה של האחר, והתורה מזכה אותנו במצוות שונות כדי שנגיש את אותה עזרה. מהמשך הפרשה אנחנו גם יכולים לראות שמיש לא מוכן לעזור ולתמוך באחרים בעת צרה לא רשאי להיות חלק מקהל ה'; בין השאר נאמר בפרק כ"ג:

"לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך"

הציווי לא לקבל עמונים ומואבים בקהל ה' מוסבר מפורש בתורה "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים" ועל זה מוסיף המדרש **"על דבר אשר לא קדמו אתכם** – לא זכרו הטובה שעשה אברהם ללוט, שאלמלא אברהם לא נמלט לוט מסדום, שנאמר 'ויהי בשחת א-לקים את ערי הכנען וזכור א-לקים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה (בראשית יט כט), והם לא באו מעולם אלמלא לא ניצל לוט"

המדרש מזכיר יסוד חשוב של הכרת תודה. עמון ומואב כנראה שכחו מאיפה הם באו, ולא הכירו תודה לאברהם ולצאצאיו. אנחנו יכולים להוסיף לסכם שכדי לגור בחברה מתוקנת בתוך קהל ה' זה לא מספיק להיות עם עיניים פקוחות כדי לראות מי צריך עזרה, אלא גם צריך זיכרון היסטורי לפעול על בסיס של הכרת תודה והדדיות.

לתגובות: ko.shmuel@gmail.com